

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Arnoldi Corvini à Belderen J. U. D. Jus Canonicum, Per
Aphorismos Strictim Explicatum**

Corvinus van Beldern, Arnold

Amstelodami, 1663

Testibus & attestationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10591

tuimus. 19. qu. 3. communem opinionem, indicia indubitata, c. excommunicamus. 13. de heretic. præsumtionem violentam. c. adferte. 2. c. litteris. 12. c. tertio loco. 13. de præsumt. &c.

Actor si plenè probavit, tenetur jurare: *c. 2. hic. d. c. ult. de jurejur.*

Fertur sententia pro eo, qui melius & magis sufficienter probavit. *c. licet. 9. §. ex præmissis. hic.*

Judex enim non secundum proprium animi sui motum, sed allegata & probata judicare debet. *c. in præsentia. 6. de renunciat.*

De testibus & attestationibus.

TIT. XXVII.

Post generalia de probationibus explicata, transeamus nunc ad earum species, quæ præcipuè duæ sunt: *testes*; de quibus hoc titulo; & *instrumenta*, de quibus titulo proximum sequente agemus.

Testis est, qui de aliquo facto controverso testimonium dicit: vel generalius, qui alicui actui adhibetur, ut possit de eo, quandocunque opus erit, testimonium dicere.

Testimonium, seu *attestatio*, *tot. tit. hic.* est ipsius testis asseveratio.

Testis esse potest, non omnis, sed tantùm idoneus & fidelis; id est, qui omni exceptione major. *c. 1. hic. c. 2. placuit. 4. qu. 2.*

Talis esse dicitur, qui jure non potest rejici. *c. 3. si testes. in princ. & §. testium. 4. qu. 2.*

Iure alii rejiciuntur *in totum*, alii *pro certis personis*, alii *contra certas personas.*, alii *in certis causis.*

In totum, impubes, *c. 1. testes. 4. qu. 2. c. forus. 10. §. fin. de verb. sign. l. 3. §. pen. ff. hic.* præterquam in crimine læsæ Majestatis; *l. de minore. 10. ff. de question. furiosus*, mente captus; *c. 14. in dicas. 3. qu. 9. c. ult. de success. ab intest. infamis*; qualis est usurarius; qui publico judicio da-

mnatus; qui ob testimonium dicendum, vel non dicendum, pecuniam accepisse iudicatus & convictus; repetundarum, ob carmen famosum, calumniam, adulterium damnatus; ob vitæ turpitudinem Senatu motus; hæreticus; *c. de hæret. c. 24. non potest. c. 39. testes. 2. qu. 7. nisi contra hæreticum: c. in fidei favorem. 5. de hæret. in 6. c. si hæreticus. 26. in princ. 2. qu. 7. perjurus, c. 18. quicunque. 6. qu. 1. c. parvuli. 14. vers. & qui semel. 22. qu. 5. mulier quæ corpore quæstum palam facit, fecitque, aliive omnes Legibus secularibus notati. c. 9. constituimus. 3. qu. 5. l. 3. ff. hic. c. placuit. 2. cum seq. §. Lege Iuliâ. in fin. 4. qu. 2. c. sicut nobis. 9. hic.*

Pro certis personis prohibentur testimonium dicere; domesticus, familiaris, cognatus, affinis, vel cui imperari potest ut testis fiat; pro eo cui talis est; c. 1. vers. vel etiam. c. testes. vers. idonei. 4. qu. 2. c. 1. c. 10. similiter. verb. ad fines. c. 12. accusatores. 3. qu. 5. c. super eo. 22. c. in literis. 24. hic. Non contra; c. 1. vers. sed si voluerint. 3. qu. 3. Non in consanguinitate probanda; & in matrimonio contrahendo & disjungendo: c. videtur. 3. qui matr. accus. poss. Amicus pro amico; c. ult. §. testium. 4. qu. 2. c. quoties. 5. hic. Socius pro socio; sive ejusdem criminis, c. veniens. 10. c. personas. 20. hic. sive contractus. c. si testes. §. testium. 4. qu. 3.

Contra certas personas testari prohibentur; Reus de se crimen confessus, contra socios criminis; c. 1. de confess. c. fin. ubi Gloss. verb. praterquam. 15. qu. 3. exceptis quibusdam occultis & gravioribus criminibus, ut læsæ Majestatis, d. c. 1. & d. c. fin. verb. praterquam. hæreseos, c. in fidei favorem. 5. de hæret. in 6. Simonix: c. veniens. 10. & ibi Gloss. verb. confessio. hic. c. 1. eod. in 6. c. si quis Papa. 2. §. propter occultas. dist. 79. inimicus contra inimicum; c. cum I. & A. 22. de sent. & re jud. c. per tuas. 32. & c. licet Heli. 31. de simon. c. cum oporteat. 19. ubi ratio.

ratio. de accusat. Libertus contra patronum; *can. Episcopus.* 58. §. *fin.* 12. *qu.* 2. *c. fin.* §. *liberti.* 4. *qu.* 2. Filius contra patrem, pater contra filium; Nisi in causa matrimoniali; *c. fin.* §. *parentes.* 4. *qu.* 2. Hæreticus & Judæus contra Christianum; *c.* 26. *si hæreticus.* 2. *qu.* 7. Laicus contra clericum, in causa criminali: *c. de catero.* 14. *hic. c.* 37. *beati.* §. *fin. cum c. seq.* 2. *qu.* 7. Non in causa civili, & causa electionum vel ordinationum: *c. tam literis.* 33. *hic.* Clericus contra Laicum; *c.* 9. *testimonium. in princ.* 11. *qu.* 1. Auctor inimicitiae contra Episcopum. *c.* 10. *detractores.* 3. *qu.* 4.

In certis causis testimonium ferre pohibentur mulier in testamento, & in criminali causa, quæ criminaliter intentatur; non quæ civiliter; *c.* 1. *de crimine.* 15. *qu.* 3. *c. forus.* 10. §. *ult. de verb. signif. c. quoniam.* 3. & *c. tam literis.* 33. *hic.* patronus seu Advocatus, Procurator, in causa quam defendit; executor causæ, in ea; *c. ult.* §. *patroni.* 4. *qu.* 2. *c. insuper.* 6. *hic. c. ult. in princ. eod. in 6.* judex in causa, in qua judex, *c.* 37. *hoc etiam.* §. *quaritur. cum. c. seq.* 2. *qu.* 6. *c.* 1. & *c.* 2. *nullus. verb. sed per se.* 4. *qu.* 4. quisque in sua causa. *can.* 4. *sanè.* 15. *qu.* 3.

Produci debent testes ad minimum duo, *c. veniens.* 10. *c. licet.* 23. *hic.* etiam ab homine in dignitate posito: *arg. c. ego solis.* 6. *dist.* 9. *Covarr. princ. quest.* 33. *num.* 3. *vers. his accedit.* sive de causa civili, sive de criminali agatur. *d. c. veniens.* 10. & *c. licet.* & *c. cum à nobis.* 28. *eod.* Nisi jus nominatim plures requirat: *d. c. licet.* 33. *in fin.* ut in Cardinali Episcopo convincendo septuaginta duo, Presbytero Cardinali quadraginta quatuor, Diacono Cardinali viginti quatuor, Subdiacono, Acolutho, Exorcista, Lectore, Ostiario, septem: *c.* 2. *presul.* 2. *qu.* 5. præterquam si testes sint spectatæ vitæ & scientiæ. Quo casu aut tres videntur sufficere. *c.* 3. *nullam.* §. *fin. nullam. vers. sed hoc.* 2. *qu.* 4. In purgatione Episcopi duodecim, Presbyteri septem, Diaconi tres requirun-

quiruntur, *c. 19. omnibus. in fin. 2. qu. 5. c. 12. si legitimi. 2. qu. 4. in testamentis tres. c. cum esses. 10. de testam.*

Unus vel singularis testis, cujuscunque sit dignitatis, regulariter non probat, *d. c. licet universis. 23. & c. licet ex quadam. 47. hic.*

Dico *regulariter*: nam certi sunt casus, in quibus probat; ut cum alicui non sit præjudicium, puta, cum dubitatur, an quis sit baptizatus, vel an Ecclesia sit consecrata, & hujusmodi; *c. parvulos. 110. de consecr. dist. 4. c. solennitates. de consecr. dist. 1. item cum dubitatur de voluntate obmutescantis seu morientis; arg. c. 7. qui recedunt. & c. seq. 26. qu. 6. cum matrimonium impeditur prætextu consanguinitatis contrahi; c. super eo. 22. hic. c. præterea. 12. de sponsal. cum dicit Sacerdos aliquem pœnituisse; c. nemo. 14. de simon. & arg. c. testimonium. 54. hic. cum executor se dicit citasse vel denunciassè; c. cum parati. 19. de appellat. cum pater dicit filium invitum monachum esse factum; c. 4. præsens. 20. qu. 3. cum de crimine læsæ Majestatis agitur; c. siquis Papa. 2. dist. 79.*

Non plures Iudex admittere debet, quàm ad probandam causam sunt necessarii. *arg. c. significaverunt. 36. & c. seq. c. de testibus. 29. hic. c. cum te. 18. de offic. jud. deleg. c. finem. 5. de dolo & cont. c. frequens. 1. de restit. spoliat. in 6.*

Qui admittuntur non se ultro offerre; sed vocari, & veluti invitati deponere debent: *tot. tit. hic.* Qui enim ultro se offert, habetur, ut dicunt, subornatus & suspectus. *arg. c. 4. illi. 5. qu. 5.*

Produci & recipi debent regulariter, post litem contestatam; *c. 1. & 2. ut lite non cont.* non ante; nisi fortè de morte testium vel absentia diuturna timeatur, vel de causa matrimonii, electionis, publicationis, inquisitionis, *d. c. fin. eod. denunciationis, c. novit. 13. de judic. agatur. vid. Gl. ad d. c. fin. verb. regulariter.*

Fieri debet productio coram eo iudice, qui de causa cognoscit

cognoscit: *c. cum olim propter. 14. §. interim. de privil.* Nisi testes sint valetudinarii, senes, debilitate confecti, paupertate nimiam oppressi; ita ut ad iudicis personam adduci non possint: tum enim ad ipsos examinandos personarum idonearum & discretarum mittuntur. *c. si qui testium. 8. hic.*

Testes antequam examinet iudex, debet & partem citare, non trinam sed unam citatione, *c. in nomine Domini. 2. hic.* & a testibus de veritate dicenda, praevia admonitione super perjurio facta, *c. 1. de crim. fals. c. 80. quisquis. 11. qu. 3. iusjurandum exigere. c. qualiter. 17. & c. seq. de accusat. c. nuper. 51. c. tuis questionibus. 39. hic. c. fin. §. & prius. 2. qu. 5. c. pen. 3. qu. 9.* Quantumvis causa sit summaria. *vid. Imol. in Clem. saepe de verb. signif.*

Juramentum hoc (nisi a partibus remittatur, *c. tuis questionibus. 39. c. nuper. 51. hic.*) praestare debent testes omnes tam regulares, quam seculares. *Dd. in c. fin. de juram. calumn.* Hi tactis sacrosanctis Scripturis; illi iis propositis & manu ad pectus admotam. *Gloss. ad Clem. de homicid. ad Clem. 1. §. porro. de haeretic. text. in c. testimonium. 9. §. fin. 11. qu. 1.*

Iuramento praestito quemque testem Iudex, aut is cui examen commissum, examinat, clam partibus, separatim, adhibito Notario, qui dicta consignet; cum super articulis ab Adversario exhibitis; *c. venerabili. 52. c. nuper nobis. 51. c. significavit. 41. hic.* tum super interrogatoriis, seu questionibus super ipsis testium personis, item super ipsa lite, veritatis eliciendae causam, ab eo contra quem testes producuntur propositis; *c. 2. hic. in 6.* & omnibus circumstantiis; videlicet causis scientiae, *c. cum causam. 37. hic.* persona, loco, tempore, visu, auditu, credulitate, fama, & certitudine.

Debet enim testis, si petitur, scientiae rationem reddere. *Innoc. in d. c. cum causam. 37. num. 1.*

Sola enim attestazione prolata, nec aliis legitimis ad-

miniculis probata causa, nullius est momenti. *c. fin. §. sola. 4. qu. 2.*

Eam reddet per illum corporis sensum, quo id, quo de interrogatur, percipitur: ut visum, auditum, vel alium. *Gloss. in d. c. fin. §. in testibus considerandum. verb. ex tempore.*

Debet interrogatoriis respondere, non absens per scripturam, sed præsens verbis, *c. 15. testes. 3. qu. 9. c. fin. §. alia est. 4. qu. 2. c. 3. relatum. §. leges. vers. unde canonica. 5. qu. 2. c. tua nos. 8. §. si verò publicum. vers. cum non sit. de cohabit. cleric. & mulier. c. à nobis. 2. qui matr. accus. poss. claris, d. c. cum causam. 37. hic. necessariò vel probabiliter concludentibus, Farin. qu. 70. num. 147. veram depositionis causam continentibus; non ex credulitate, *c. quoties. 5. hic. auditu alieno, c. praterea. 27. c. licet. 47. hic. nisi cum eo alia adminicula accedant; aut de antiquis agatur; quæ se audivisse à senioribus, alioquin tamen fide dignis, dixerit. d. c. praterea. & c. 5. de parentela. 15. qu. 6. ubi Gloss. in verb. audistis. & d. c. licet.**

Depositione factâ, Iudex diligenter annotari curabit, quid testis tam super interrogatoriis quam articulis deposuerit; annotata testi præleget, & tandem cum de silentio servando admonitum dimittet. *Specul. de testib. §. 4. num. 2.*

Annotata prælegit testi, cum ut ejus constantia appareat: potest enim is non ex intervallo, sed in continenti se corrigere, & dictis suis in depositione addere vel diminueri: *not. in d. c. cum causam. 37. & c. praterea. 7. de testib. cog. & ibi Panormit.* tum ut ipsius depositionis claritas appareat: si enim testis obscure deposuit, iterum, ut veritas habeatur, est examinandus. *c. cum clamor validus. 53. hic.*

Examinatione peractâ, operam iudex dare debet, ut partes ulteriori productioni renuncient; *Specul. eod. §. satis. in princ. & §. ult. per c. cum venisset. 25. hic.* Alioqui litigantes, intra terminum à Iudice productionibus præstitutum,

tutum, vicissitudine probationum, usque ad tertiam super iisdem articulis testium productionem progredi possunt; non quartam; nisi producens juret, se nec calumniæ causâ eam facere, nec testificationum copiam habuisse. *c. cum clamor. 53. & c. 2. c. pen. c. in causis. 15. c. significaverunt. 36. hic.*

Quippe publicatis seu cognitis semel testimoniis super iisdem articulis nulla amplius est productio; super novis est. *c. fraternitatis. 17. in textu & Gloss. c. constitutis. 46. c. causam qua. 19. hic. nisi fuerit ei renunciatum. d. c. cum venisset. 25. c. veniens. 38. c. cum in tua. 44. eod.*

Publicatis testationibus, earum copia litigatoribus à Iudice communicari debet: *c. quoniam. 11. de probation. quo contra excipere, aut pro illis dicere alternis possint.*

Qua de re ante, vel in ipsa publicatione, protestari & mentionem inferre debent; alioqui non audiuntur. *c. presentium. 31. & ibi Mins. n. 1. hic.*

Nisi ea, propter quæ testium personas pars rejicere velit, demum post publicationem orientur, *d. c. presentium. 31.* pars juret, se id ex malitia non facere; *d. c. presentium.* iudex (contra quem protestari debet) eum, quominus antea exceperit, impediverit, *Mins. in d. c. presentium.* tales testes repellere velit, qui omnino testes esse non possunt. *Idem d. loc. num. 16.*

Exceptionem hanc probare Reus, contra quem testes sunt producti, potest intra terminum ad reprobandum datum, per testes alios, qui reprobatorii dicuntur, vel instrumenta. *d. c. presentium. c. licet Heli. 31. de simon.* Quos Actor rursus per alios reprobare potest. Neuter ultra audietur.

Quia testes probatorios, & eorum reprobatorios reprobare licet, non reprobatorios reprobatoriorum. *c. licet dilectus. 49. hic.*

Exceptione propositâ & probatâ, Iudex cognoscit, quibus plus fidei debeat tribuere.

Quod non ex testium multitudine sola, nec testimoniorum verisimilitudine, sed ex testium fide, dignitate, moribus, fortuna, constantia, religione, ponderat. *c. si testes. §. testium. 4. qu. 2. c. praterea. 27. hic. c. forus. 10. §. fin. de verb. signif. c. Ecclesia. 48. de elect. l. testium. 3. ff. hic.*

Si testes Actoris & Rei auctoritate & conditione sint pares, pro Reo sententiam ferre debet. promptiores enim ad absolvendum esse debemus, quam ad condemnandum. *c. ex literis. 3. de probat. Nisi Actoris causa sit Rei favorabilior.*

Talis est, si sit pro re aut persona favorabili; ut libertate, dote, testamento, legitimatione, pupillo, vidua, orphano, fisco, Ecclesia, &c. *c. fin. de re jud. l. inter pares. 38. ff. eod.*

De testibus cogendis, vel non.

T I T. XXVIII.

Testes si vocati sponte noluerint veritati testimonium perhibere, à Iudice Ordinario, vel ejus Delegato seu Commissario, Ecclesiasticâ censura, etiamsi juraverint se testimonium non dicturos, *c. intimavit. 18. d. testib. & attest. cogi possunt; c. 1. 3. 4. 7. 8. 9. 10. hic. maximè si nullo excusationis privilegio sint muniti, & se gratia, timore, vel odio, ferendo testimonio subtrahant. c. dilectorum. 10. & c. 1. eod.*

Publicè enim, ne veritas, ad quam eruendam testes adhibentur, *c. 1. eod. occultetur, c. fin. eod. imo & ipsius testis interest; cùm veritatem occultare sit mortale peccatum, c. 80. quisquis. 11. qu. 3. c. 1. & ibi Gl. verb. occultent. hic.*

Cogi non potest testimonium quis dicere, contra socerum, generum, vitricum, privignum, sobrinum sobrinove natum, eosque qui priore gradu sunt, &c. *c. ult. §. Lege Iuliâ publicorum. 4. qu. 2. nec libertus contra patronum; d. c. ult. §. liberti adversus. nec senex, valetudinarius,*